

Naujienu Antroji Dalis

NR. 740

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

MARIO LANZOS KENTĖJIMŲ PASLAPTIS

Jį nužudė jo balsas

Jo balsas amžinai nutilo 1959 m. spalio 7 d.. Kaskart vis siauresnis ratas supo Mario Lanza. Tarp žvaigždės privalumų ir negailestingos ligos didysis dainininkas nusilpo — mirtinai nusilpo.

Šiandien, penki metai vėliau, Mainzo (Vokietijoje) internistas dr. Dieter Kerner "Bild" laikraštyje išaiškino Mario Lanza ligos istoriją. Mario Lanza spalio 7 d. turėjo būti išleistas iš "Villa Giulia" ligoninės Romoje. Širdies negalavimai ir venų uždegimas buvo privertę 38 metų menininką atsiguoti į ligoninės lovą. Tai buvo jo mirties diena.

1942 m. vienoje muzikos šventėje JAV meno horizonte iškilo jo žvaigždė. Sunkvežimio vairuotojas iš Philadelphijos neturėjo nei kūno, nei dvasios jėgų, kad galėtų būti tu, kuo jis dabar turėjo būti.

Kerner sako: "Lanza nuolat lydėjo vidujinis susierzinimas. Tai buvo jo aukšto kraujo spaudimo priežastis.

Privačioje sferoje Mario Lanza buvo sunkiai sugyvenamas gyvenimo draugas, kuris blaškėsi tarp nepagrįstų pykčio išsiveržimų ir savo šeimos beataidairinio dievinimo į vieną ir kitą pusę lyg pamišęs. Tik alkoholinių gėrimų įtakoje jis rasdavo vidujinį nusiramimą, kuris jam atidarydavo kelią prie savo "Aš".

Viena koncertų kelionė su Bostono simfonininkais per Šiaur. Amerikos didžiuosius miestus 1947-48 m. masėse nepaprastai iškėlė jo garbę.

Mirties nujautimas

Tačiau Lanza balsas, pilnas vitalinės jėgos ir lyrinio grožio, jau tada turėjo melancholišką atgarsį. Kerner sako: "Liūdesys ir mirties nujautimas kartu vibravo visuose tonuose nuo gilaus D iki žibanciai aukšto C".

Be to, Lanza kartu išgąsdintas savo paties gabumu, su savo išgąstingu žvilgsniu atrodė lyg būtų pabudęs iš tranco, kai salėje iš sužavėtos publikos aidėdavo aplodismentai ir šauksmų chorai: "Mario, Mario". Jo garbintojai visai nenujautė, kad jis tai pasiekia tik per kraštutinį jėgų įtempimą, o jo kolegos tatau gali atlikti perpus mažesniu jėgų įtempimu, nes Lanza buvo dainininkas be mokyklos paruošimo.

Todėl jo dainavimo ateities galimybės buvo problematiškos. Bet Lanza į tai žiūrėjo vaikiškai, naiviai. Jis nekreipė dėmesio į jokių patarimus.

1951 m. jo perdidelis svoris paguldė jį į ligoninę. Tik 168 cm. aukštumo tamsiaakiui ir

juodaplaukiui dainininkui, kuris karo tarnyboje iki 1945 m. jau svėrė 250 svarų, buvo prirašyta suliesėjimo dieta.

Galvos skausmai ir pasimetimo priepuoliai neleisdžia jam miegoti. Tuo metu, kai jo plokštelės siekia rekordines laidas, jis nebegali vaidinti penktame filme. Jis nepajėgia suvaldyti savo valgyto geidulio. Filmų gamintojai reikalauja mažiausiai 50 svarų svorio numesti. Tačiau Lanza negali nevalgyti... Jis lyg jaučia, kad jo sėkmė yra trumpa. Su smaguriavimais jis dengia slaptą mirties baimę.

1952 m. Mario Lanza galutinai pasitraukia iš dainavimo. Jis pradeda gerti. Kerner sako: "Jis buvo išmuštas iš sielos pusiausvyros".

Praeina 1953-54 m., bet jis nebesiima jokio veikimo. Jį slepia apatija ir nepasitikėjimas.

Baimės kompleksai auga. 1955 m. jį gydo psichiatras. Las Vegas mieste jo dainavimas atšaukiamas paskutinę minutę, nes Lanza galvoja, kad jis savo balsą yra praradęs.

1957 m. gegužės m. Lanza su šeima išskrenda į Romą. Atsidadavusiai ir su ūpu jis pradeda vaidinti viename filme. Jis planuoja Europoje imtis koncerto gastrolijų.

Suliesėjimo bandymai

Dr. Kerner teigia: "Tai buvo paskutinios pastangos visiškai iš sielos pusiausvyros išmušto žmogaus".

Vis nauji suliesėjimo bandymai...

1958 m. sausio 16 d. Mario Lanza Londono Albert salėje švenčia iškilmingą "Comeback". Bet jau dabar pas jį matosi ryškus kūno sutrikimo reiškiniai. Dėl liguistai padidėjusio troškulio jausmo jis geria besaikius kiekius alaus, limonado ir arbatos. Pradeda šlubuoti inkstai.

Pabaigoje sausio mėn. jis atvyksta į Miuncheną. "Tik paskutinėmis jėgomis užpildo balso juostelės aukštais tonais", rašo laikraščiai. Širdies negalavimai ir kraujo spaudimo krizės nebeleidžia jam reikštis.

Kielio miesto Ostsee salėje 1958 m. balandžio mėn. Mario Lanza prieš publiką pasirodo paskutinį kartą. Suplanuoti dainų vakarai Hamburge ir Wiesbadene atšaukiami.

Po atvykimo į Hamburgą laike klajonių po Reeperbahn jis persišaldo. Mat, čia yra mergaitės, čia yra alkoholis.

Viename kinų restorane jis užsako devynis patiekalus su stipriais prieskoniais ir stipriais vynais.

Mario Lanza jau yra mirties paženklintas. Jis nebesijačia

Dail. Viktoras Vizgirda

Bostono peizažas

Kai kurie ankstesni suklydimai pasikartoja

Neseniai mūsų laikraščiuose buvo pažymėta, kaip okupuotoje Lietuvoje buvo paminėta "Amerika Pirtyje" autoriaus 100 metų gimimo sukaktis. Tame pažymėjime pasakyta, kad "Amerikos Pirtyje" autorius esąs A. Vilkutaitis. Taigi ir dabar suklystama kaip kad seniau būdavo. Tikrasis "Amerika Pirtyje" autorius yra Juozas Vilkutaitis, gimęs 1869 metais, o jo brolis Antanas Vilkutaitis yra gimęs 1864 metais.

Zinoma, yra labai verta paminėti Antano Vilkutaičio 100 metų gimimo sukaktis, nes jis tais senaisiais laikais buvo pasižymėjęs kaip anticaristinių pažiūrų publicistas.

Anksčiau Lietuvoje, kai buvo ruošiamasi lietuviškos dramaturgijos sukaktuvėms, buvo pastebimi panašūs suklydimai, nes kai kurie manydavo, kad "Amerika Pirtyje" autorius

esąs Antanas Vilkutaitis. Sukaktuviniai "Amerika Pirtyje" vaidinimai buvo daromi Lietuvoje praėjus 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 metų nuo pirmojo vaidinimo Palangoje (1899 m. rugp. 20). Ir kiekviena tokių sukaktuvių proga atsirasdavo žmonių, kurie manydavo, kad tos komedijos autorius esąs Antanas Vilkutaitis.

Kai Vilniuje 1909 metais buvo ruošiamasi paminėti mūsų dramaturgijos pirmasis dešimtmetis, tai autorius Juozas Vilkutaitis buvo pakviestas į tąsias sukaktuves, kad galima būtų jam pareikšti atitinkamą pagarbą. Tada Juozas Vilkutaitis-Keturakis ėjo Balbieriškio valsčiaus teisėjo pareigas. Ir kai jis nuvyko į Vilnių, tai iš pat pradžių teatro publikoje atsirado žmonių, kurie buvo

(Nukelta į 2 psl.)

pakankamai stiprus, kad galėtų klajoti iš miesto į miestą ir vakaras po vakaro rodytis publikai. Gydytojų diagnozė: aiškus kepenų išsiplėtimas. Angina pectoris būdingi simptomai dėl širdies žiedo gyslų sukalkėjimo. Inkstai nebedirba normaliai.

Savo paskutinius gyvenimo mėnesius Mario Lanza praleidžia vienoje Bavarijos sanatorijoje prie Welchen ežero ir prie savo šeimos Romoje.

Pabaiga: širdies smūgis

"Aš dar nenoriu mirti. Aš dar turiu daug ką atlikti". Šituos žodžius sako Mario Lanza 1959 m. rugsėjo pabaigoje savo draugui Al Panone per telefoną. Tai buvo kelios dienos prieš jo mirtį.

Dr. Kerner šito didelio — mažo žmogaus paveikslą piešia taip:

Mario Lanza buvo apimtas

baimės. Iš pat pradžių. Jis bijojo publikos, jis bijojo lėktuvų kelionės. Jis ieškojo pagalbos pas savo motiną. Jis su ja kalbėdavosi telefonu ištais valandas ir iš tūkstančių kilometrų atstumo.

Jis buvo silpnas. Jis buvo dvasiniai nepaprastai labilinis. Sutrūkimas tarp smegenų iššaukė jo palinkimą nutukti. Jis kentėjo nuo per didelio kraujo spaudimo.

Jo kūnas buvo persilpnas tai įtampai, kurią iššaukia pasaulinė garbė.

1959 m. spalio 7 d. Mario Lanza sėdėjo ant lovos pakraščio. Staiga pasikeitė jo veido spalva. Iš pradžių jis atrodė išbalęs, o po to violetinės spalvos. Dirbtinas kvėpavimas atvyko per vėlavimą. Mario Lanza jau buvo miręs nuo širdies smūgio.

L. Kvečas

ATOSTOGŲ STEBĖJIMAI

(Skaityta Zanavykų Klube Muenchene)

Pereitais metais leidau atostogų italų Rivieroje (Palmių ir Gėlių Ligurijoje), atlankydamas žymesnes vietas — San Remo, Savoną, Genovą, Rapallo, Portifino ir kitas — ir užbaigiau miestelyje Čerialėje. Šiemet, maždaug tuo pačiu laiku (rugsėjo mėn.) nuvykau tiesiog į Čerialę. Čerialė, seniau išimtinai žvejų miestelis, išsitęsęs apie du kilometrus jūros įlankoje, turi dabar jau tris tūkstančius gyventojų, yra 83 km. nuo Genovos (didelio Ligurijos uosto) ir 61 km. nuo žinomos vasarvietės — San Remo, turi visas sąlygas išaugti į Rivieros žymesnę vasarvietę. Čia nepaprastai šiltas ir švelnus klimatas, — iš šiaurės įlanka, apsaugota kalnu nuo šaltesnio vėjo. Žiemą temperatūra nebūna niekad žemiau nulio (sausio mėn. temperatūra plus 4 C). Savaiame aišku, niekad neiškrita sniegas. Nuo čia iki San Remo prasideda vadinama Gėlių Riviera, gėlių auginimo sritis.

Sustojau tame pačiame viešbutyje, kaip ir pernai — Miramare — kuris yra prie pat jūros Palmių Alėjos, o už jos — už 20 metrų — prasideda to pat viešbučio įrengtas — su būdelėmis ir saulės skėčiais — paplūdimys.

Koks pasikeitimas nuo pereinamųjų metų?

Visa aplinka pasitiko tokia,

kaip pereinamais metais, bet viskas pabrango: pietūs (ir vakarinės) pereinamais metais kainavo 700 lirų, šiemet — 800 lirų; atitinkamai pašoko vyno ir kitos kainos (1.000 italų lirų kainuoja 6,50 vokiečių markių arba \$1,59 arba 1 doleris lygus 640 lirų). Tokiu būdu vidutiniai pietūs (sriuba, mėsa ar žuvis, vaisiai ar kremas) šio krašto pinigų kainuoja \$1,23; puodukas kavos 100-120 lirų arba 15,5 — 17,5 amerik. centų. Bendrai Rivieros srityje, nuo Genovos iki San Remo (144 kilometrai), viešbučių kainos vienam asmeniui su pilnu pensijonu dienai yra nuo 12 DM. — ca \$3, — (prasčiausia viešbutyje, toliau nuo jūros) iki 60 DM. — \$14,5 (pirmos rūšies viešbutiuose San Remo, Genovoje, Savonoje ir kitur).

Kai kainos viskam kyla ir kai liros kursas (vertė) nuo pereinamųjų metų beveik nepasikeitė, tai kainų kilimo priežastimi tenka laikyti vasarotojų padidėjimą palyginus su pereinamais metais (didesnis pareikalavimas).

Brangieji viešbučiai tačiau retai perpildyti, o vidutiniai ar pigiausieji pilni. Italų nedaug pajėgia mokėti aukštas kainas, o taip pat ir daugumai vasarotojų yra per brangu, išskyrus turtinguosius amerikonus, kuriems — valiutos aukštumo dėka — jie dar prieinami. Kai pvz. nuo rugsėjo 15 dienos didieji vieš-

bučiai San Remo — Roma, Metropolis ir kiti tos rūšies jau buvo uždaryti, užbaigę sezoną, tai vidutiniai ir Rivieroje — mažesniuose miesteliuose — dar buvo atdaryti ir pilnutėliai vasarotojų. Kai San Remo ir kituose didesniuose vasarotojų miestuose visai nesiplečia arba labai mažai (viesbučių ir kita) statyba, tai priešingai mažesniuose vasarviečių miesteliuose visoje Rivieroje ji smarkiai auga. San Remo miesto centre galima matyti senų apleistų namų, kuriuos nepajėgia remontuoti ir kurie savo architektūrinėmis formomis sudaro meno kūrinis.

Ūkiškosios linkmės (tendencijos) yra pasikeitimo priežastimi. Nyksta aukščiausias aristokratų ir turtuolių luomas ir kyla vidutinis su atitinkamais gyvenimo sąlygų reikalavimais, — vidutinių patogumų viešbučiai ir vasarnamiais. Jei pvz. dar prieš pirmąjį pasaulinį karą plačiai skambėjo Europoje (ir Lietuvoje) San Remo vasarvietė su ruletis lošimu ir kitomis pramogomis, o merdėjo kiti Ligurijos miesteliai, tai šiandien San Remo užleidžia jau vietą vidutiniams — kaip Alassio, Imperia ir kitiems, arba bekylantiesiems mažiausiams — kaip pvz. Bogchetto, Loano, Finale Noli ir daugeliui kitų... ir Čerialei...

Kaip smarkiai kyla tuose mažuosiuose naujų viešbučių ir kita statyba, tai parodo juose smarkiai kylančios sklypų kainos. Pvz. Čerialėje, prie jūros — jei dar yra laisvų vietų — vienas kvadratinis metras kaštuoja 70 vokiečių markių (19 dolerių), kiek toliau įkalnėje, kur išvesti keliai, įvestas vanduo ir elektros energija, vienas metras kaštuoja 50—60 markių (14—15 dol.), dar toliau — be kelių, vandens ir elektros — 26—30 markių (7,5—8,5 dol.). Tai visai priylgsta didelių miestų sklypų kainoms kaip Italijoje, taip ir Vokietijoje (Muenchene ir kitur). Panaši padėtis yra ne tik Čerialėje, bet ir visoje Ligurijos srityje mažuose miestuose. Žinoma, tai eina didelė sklypais spekuliacija, nes prieš penketą metų jie nekainavo nė pusės to.

Užsiėmimai

Trys pagrindinės verslo sritys sudaro Ligurijos gyventojų

pragyvenimo šaltinį: gėlių — gvazdikų (carnation), rožių ir kitų auginimas, daržovių (pamidorių, svogūnų, kopūstų, morkų, artišokų ir kitų) ir turizmo pramonė. Vynuogių auginimas, aliejaus medžių ir žuvininkystė nesudaro jau didesnių objektų ir užleidžia vietą anoms trimis ūkio šakoms. Vynuogės čia mažos, suvartojamos vietoje, o aliejus — sausrų ir aukštumoje auginamų medžių dėka, nedidelį derlių. Žuvininkystė — pasilieka tik kai kurių šeimų iš seniau buvusio amato — nepatenkina net vietos reikalavimų...

Italija priklauso Europos Ūkio Bendruomenei (CEE Communauté Economique Européenne), kurios ūkis (kitų Bendruomenės narių prekybai didėjant) paskutiniiais metais žymiai pagerėjo, nors ne tiek, kiek buvo tikėtasi... Tačiau Italija, ypač paskutiniiais metais, daug investavo į pramonę, o taip pat ir į turizmo pramonę, neužmiršdama, žinoma, ir Rivieros sričių. Daugelyje vietų, ypač mažųjų miestelių srityse, išvedami į kalnus keliai, įvedamas vanduo ir elektros energija. Kai pirmiau aukštumose skurdžiai augdavo aliejaus medžiai, tai dabar — drėkinimo dėka — vis didėja pavyzdingi įvairių — kopūstų, morkų, pomidorų ir kitų daržovių daržai, Rugsėjo mėn. sodinamos daržovės (kopūstai) žiemos sezonui... Aukštumose pasitaiko ir visai apleistų sklypų, sugriuvusių senų mūro lauko akmenis trobsių. Nepriteikimus juos naujoms sąlygoms, jų savininkai išėjo į miestus, arba į darbus į užsienius (Vokietijoje keletas šimtų tūkstančių yra italų darbininkų), arba išemigravo į Ameriką.

Tikroji Gėlių Riviera prasideda nuo Čerialės iki San Remo ir už jo iki Ponte S. Luigi, netoli Prancūzijos sienos. Šioje visoje srityje vyrauja gvazdikų auginimas. Gvazdikų daržai su visais reikalingais įrengimais (vanduo, virbalai stiebiui bei garažas žiemą ausaugoti nuo šaltųjų vėjų). Kai Muenchene vienas gvazdikų žiedas kaštuoja 1—1,20 markės (23—28 centai), tai čia detalėje prekyboje 2—3 amerikoniški centai. O pavašarį, perkant didesnę kiekį (20

KAI KURIE ANKSTESNI SUKLYDIMAI...

(Tęsinys iš 1-uo pusl.)

pamane, kad susitiko su seniai matytu Antanu Vilkutaičiu. Mat, iš išvaizdos, abudu broliai buvo labai panašūs viens į kitą, tad ir šituo atžvilgiu buvo suklystama. Ir tie senieji Antano Vilkutaičio pažįstamieji, kurie buvo suklydę, taip pat jau buvo pamiršę, kad Antano Vilkutaičio jau nėra gyvo, nes mirė 1903 metais.

Šiąja proga trumpai papasakosiu, kas buvo Antanas Vilkutaitis. Jis nuo pat savo jaunystės dienų pasižymėjo savo gražiąja veikla, savo nepaprastais gabumais. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Kai tėvams buvo pritrūkę lėšų, tai nuo 4-ios klasės jis davinėjo kitiems mokiniams privatinės pamokas ir tokiu būdu įsigydamas pinigų galėjo užsimokėti už mokslą ir išlaikymą. Dar būdamas gimnazijoje jis buvo susirūpinęs lietuviybės palaikymo klausimu ir stengėsi tarp savo draugų skleisti idėją, kad visi būtų susirūpinę kovoti dėl lietuvių spaudos draudimo panaikinimo. Baigęs Marijampolės gimnaziją įstojo į Maskvos universiteto matematikos fakultetą. Maskvoje buvo uolus vadinamosios Lietuvių Studentų Draugijos narys. Baigęs Maskvos universitetą įstojo į Petrapilio susisiekimo kelių institutą, kurį bai-

gęs gavo aukštą tarnybą Kaukaze kaip kelių statybos inžinierius.

Tiek būdamas studentas ir paskui inžinierius Antanas Vilkutaitis aktingai bendradarbiavo įvairiuose lietuvių laikraščiuose. Ypač buvo artimas "Varpui". Daugiausia rašinėjo publicistinius straipsnius ir pasirašinėdavo įvairiais slapyvardžiais, būtent: Gulbiniškių Antanas, Daktaras, Kunigas A., Kazys Bindokas, Jonas Avulis, J. Pajaujis, Tautietis. Trys slapyvardžiai buvo kaip tikros pavardės. Daugiausia bendradarbiavo Amerikos lietuvių laikraščiuose. Taigi dabar pagal jo slapyvardžius galima būtų senuose laikraščiuose susiekti, ką jis ten rašė ir kaip jis tais laikais galvojo. Gal kas nors galėtų visa tai susiekti.

1887 m. A. Vilkutaitis išvertė Levo Tolstojaus "Vlast tny", pavadinęs tą išverstą veikalą "Prilips ožys galą liepto". A. Vilkutaitis visą laiką tikėjosi, ir kitiems tai pasakojo, kad po kiek laiko turės būti panaikintas lietuvių spaudos draudimas. Bet tos savo svajonės nesulaukė, nes prie vienos geležinkelio mašinos nelaimingai buvo parkritęs ir smarkiai susitrenkęs galvą ir vėliau ėmė viskas komplikotis. Tada jis buvo išvykęs į Petrapilį pasigydyti, bet po kelių mėnesių mirė, 1903 m. kovo 16 d., tesulaukęs tik 39 m. amžiaus.

A. Kelmutis

DONALD PETKUS   ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345   TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00; ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKŠTE

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

Mykolo Sleževičiaus ministerių kabinetas. Iš kairės į dešinę: I eilė sėdi J. Zubrickas, J. Paknys, P. Leonas, M. Sleževičius, A. Merkys, St. Kairys, J. Vileišis, II eilė stovi A. Stulginskis, J. Šernas, V. Čarneckas, T. Petkevičius (Min. k-to reikalų vedėjas).

Tartu lietuvius studentus prisiminus

(Tęsinsys)

Tartu universitete studijavo 1916—1918 metais, kiek prisimenu, šie studentai lietuviai: Vl. Kuzma — Lietuvos universiteto prof. chirurgas; Vl. Lašas — Lietuvos universiteto prof. fiziologas; V. Kairys — metės medicina, gimn. mokytojas; Vl. Kriksčiūnas — Kupiškio raj. med. gydytojas, žiauriai komunistų 1940 m. nužudytas; Karolis Požėla — med. (1926 m. po 17 gruodžio perversmo buvo sušaudytas); Petrikas — gyd.; Brydžius — med.; Jurgis Pralgauskas — akių gyd. laisv. praktikavęs Šiauliuose; K. Rimša — stud. med.; M. Marma — teisininkas, išvežtas į Sibirį; L. Šernas — teisininkas; K. Naujokaitis — stud. med. Nepr. Lietuvoj — tarnavo rusų atstovybėje Kaune; K. Stacinskas — Rusijoje baigęs medicina, ten ir pasiliko; Petruškevičius — agronomas; Vyt. Juškys — gyd. Kaune; Lukoševičius — stud. med.; Kaškaris — med., V. Tekorius — gyd.

Lietuviai veterinarijos studentai — 1916—1918 m. studijavę Tartu Veterinarijos Institute: senesni — K. Trumpis — Mažeikių apskr. vet. gyd.; J. Vanagas — Tauragės apskr. vet. gyd., dar jaunas būdamas mirė džiova; J. Poškus — Šilutės rajono "Maišto" vet. gyd.; 1916 m. įstojo: J. Motiejūnas, J. Žemaitis, P. Variakojis — agr., bet nebaigęs, Biržuose alaus bravoro savininkas; K. Jagučanskas — nebaigęs; A. Grigalis — nebaigęs; P. Rutkauskas, J. Gutauskas. Veterinarijos studentai, išskiriant šių eilučių autorius, Draugijai nepriklausė.

Kada 1917 m. vasario pabaigoje griuvo caro sostas, valdžia perėjo į liberalinių ir socialistinių sluoksnių vadų rankas ir pareikalavo iš gyventojų kurti naują politinę santvarką, lietu-

viai taipgi sujudo visoj Rusijoje. Išėjo iš pogrindžio į viešumą mūsų politinės partijos. Žmonės, kuriems netiko buvusios partijos, kūrė naujas grupes. Lietuvių kaip ir kitų ūpas buvo labai pakilęs, džiaugsmingas, nes buvo nuverstas visų tautų, gyvenančių Rusijoje ir visų demokratinių sluoksnių didelis priešas — caro režimas.

Vasario revoliuciją Tartu lietuviai studentai sutiko su džiaugsmu ir tuojau įsijungė į politinę veiklą. Buvo sudarytas kontaktas su rusų studentų draugija.

Rusų vardu laikėsi socialistinė draugija, kuriai priklausė įvairios krypties socialistai: soc.-dem., soc.-revol., liaud., anarchistai, kadangi caro laikais socialistinės organizacijos būdavo draudžiamos. Minėtai draugijai priklausė ir lietuviai. Atėjus žiniai apie prasidėjusią revoliuciją Petrograde, tuojau įsikūrė studentų revoliucinis komitetas, organizuota studentų milicija, kuri nuginklavo miesto policiją. Tuojau buvo užmegztas kontaktas su kariuomenės igula, prisidėjusia prie revoliucijos. Organizuota darbininkų ir karių Taryba. Visame mieste susiklostė revoliucinės nuotaikos.

Revoliucija slinko toliau. Pagaliau įvyko bolševikų spalio revoliucija, tiksliau kontrevoliucija, nes ji paneigė visas vasario revoliucijos užkariautąsias iš carizmo pilietines teises.

Dauguma studentijos sutiko ją be jokio džiaugsmo ir laikėsi pasyviai, nedalyvaudami mitinguose ir nesakydami jokių kalbų. Tikrieji komunistai, kaip K. Rimša ir K. Požėla, jau pirmomis spalio dienomis pasirodė viešai kaip komunistų veikėjai, dalyvaudami pasišalinusių nuo fronto karių mitinguose ir kitoje politinėje veikloje.

Frontas pradėjo byrėti. Kariiviai pradėjo savavališkai pa-

sišalinti nuo fronto linijų. Bolševikai susirūpino taika, paleisdami šūkį — šalin karas, lai gyvuoja taika. Prasidėjo derybos su vokiečiais dėl taikos. Derybos ejo labai sunkiai, vokiečiai nenorėjo eiti į jokių kompromisus. Pagaliau bolševikų delegatai priešaky su Joffe ir Trockiū 1918 m. sudarė taip vadinamą "pachabnyi mir" — šlykšti taika. 1918 m. pavasarį vokiečiai pradėjo nuo Dauguvos stumti rusus. Užėmė Rygą ir visą Latviją. Pradėjo brautis į Estiją. Laikė keleto dienų jau užėmė Tartu ir visą Estiją iki Narvos miesto. Visose mokyklose mokslas buvo nutrauktas. Studentai ir profesoriai pasišalino į savo plačiąją tėvynę — Rusiją. Mes lietuviai irgi galvojome kaip greičiau pasprukti iš Tartu, nes užėjus vokiečiams prasidėjo teroras. Pavyzdžiui dar pirmose okupacijos dienose vokiečiai atsivarė į miestą rusų karių būrelį, būk buvę apie 80 žmonių ir miesto pakraštį juos sušaudė būk už plėšika-

vimą. Gyventojams įbauginę lavonus paliko vietoje visai parai. Iš atidarytų kuprinių buvę išbirę cukrus ir duonos plutelės. Tai padarė miesto gyventojams slėgiantį įspūdį ir įspėti studentai nekelti neramumų.

Pagaliau vokiečiai pradėjo duot leidimus vykti į Lietuvą. Nieko nelaukdamas susitariau su stud. Vl. Kuzma kartu važiuot į Lietuvą. O čia dar d-ras J. Žilinskas pridavė parvežti jo žmoną su kūdikiu į Panevėžį pas jos motiną. Atvažiavus į Rygą, sulaukė ir patalpino į karantiną. Teko išgulėt visą savaitę ant drėgnų drožlių visai negyvenamoje šaltoje patalpoje. Iš Rygos nuvežė dar į Liepoją, vėl į karantiną. Nuvarė į pirtį. Karantine išbuvo irgi apie savaitę. Galų gale atvežė į Panevėžį. Juodviem su vaikučiu leido išlipti Panevėžio stoty. Man dar nuvežė į Rokiškio karantiną. Ir tik po kelių dienų atvažiavau į Panevėžį. Buvo leista vykti į Anykščius. Taigi tik po 3 metų sugrįžau į savo tėviškę Juškonių kaimą. Virš dviejų savaičių teko gastroliuoti po karantiną, laimė, kad neužsikrėsta šiltine. Stebuklingai išliko gyva p. Žilinskų dukrelė. Prisimindamas Lietuvos universiteto prof. anatomą Jurgį Žilinską, noriu prisiminti, kad jis tremty Amerikoje mirė. Dantų gyd. Ks. Žilinskienė su dukrele dar tebegyvena Amerikoje.

Ką gi aš radau grįžęs savo tėviškėje? Kaimas buvo nenudegintas. Žmonės atrodė labai suvargę. Kur vokiečių kariuomenė ejo, visur pribagė rusų darba, nuganė ar sunaikino ligi paskutinio grūdo javus ir pašarą, išpiovė galvijus, paėmė arklius, paėmė maistą, tiktai tą tepalikdami, ko negalėjo surasti. Okupantai leido ūkininkams laikyti tik po 1 arklį ir po vieną karvę. Jei kas turėjo prieauglio, slėpė nuo žandarų.

Visi grūdai likę nuo duoklių buvo paslėpti. Galulaukės dirvonavo. Dėl mėšlo ir mineralinių trąšų stokos derliai buvo labai menki.

D Ē M E S I O

FIRMA

Package Express & Travel Agency, Inc.

Vyr. Įstaiga

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Pagal susitarimą su Sovietų Sąjungos Vnešposiltorg priima užsakymus iš Amerikos gyventojų dovanom, aukštos kokybės sovietinėmis prekėmis, kurios bus įteiktos be jokių muitų ar kokių primokėjimų giminėms, gyvenantiems Sovietų Sąjungoje.

Didelis prekių pasirinkimas; tarp jų automobiliai, motociklai, dviračiai, televizijos aparatai, šaldytuvai, radio aparatai, siuamos mašinos, foto aparatai, laikrodžiai, akordeonai ir t. t.

Prekių pristatymas garantuojamas per 5 iki 40 dienų, atsižvelgiant į tai, koksai daiktas dovanom parenkamas.

Reikalaukite telefonu ar raštu katalogus, kuriuos gausite nemokamai iš mūsų Vyr. įstaigos.

Package Express & Travel Agency, Inc.

Kaimo žmonės maisto turėjo, bet jiems trūko kitokių prekių. O miesto žmonės greičiau pagaudavo kokių nors prekių, bet jautė didelį maisto trūkumą. Tai ir prasidėjo mainų prekyba. Vilniaus gyventojai su prekėmis pasiekdavo net mūsų kaimą — apie 80 km., kiti ubagavo.

Didžiuose miestuose pradėjo plisti apkrečiamosios ligos, ypač šiltinė, kurią kalėdojantieji žmonės išnešiodavo ir po kaimus. Apniko bausis skurdas visą kraštą.

Sulaukę 1918 m. rudens su agr. J. Strazdu (Nepr. Lietuvoje buvo "Ūkininko Patarėjo" redaktorius) nuvykome į Tartu tęsti veter. studijas. Vokiečiai, okupavę Estiją, rudenį 1918 m. atidarė Tartu universitetą ir Tierärztliche Hochschule Abejose mokyklose studentų buvo labai mažai, nes estai jas boikotavo. J. Strazdas įsirašė į pirmąjį veter. mokyklos semestrą, mane priėmė į V semestrą. Anksčiau buvusieji vokiečiai profesoriai dėstė rusų kalba. Universitete buvo ir naujų vokiečių profesorų. Tęst mokslą atvyko ir stud. med. Vl. Kuzma, daugiau lietuvių studentų į Tartu nebeatvyko.

Šiaip viskas ėjo sklandžiai, tik neilgam. Jau gruodžio pradžioje pasigirdo iš anapus Peipuso ežero artilerijos šūviai, kurie kasdien vis darėsi stipresni. Pradėjo į Estiją brautis raudonieji. Jau teko pagalvoti apie namus — Lietuvą. J. Strazdas su Kuzma išvyko į Lietuvą. Aš dar pasilikau porai dienų, kad galėčiau gauti iš klinikos užskaitas. Artilerija vis smarkiau gaudė. Bėgau ir aš, tai buvo 1918 m. gruodžio 5 d.

Grižęs į Lietuvą, pajutau tą pačią karo nuotaiką kaip ir Estijoje. Bolševikai invazijai į Pabaltijo kraštus jau ruošėsi. 1918 m. pabaigoje Rusijos bolševikai prie Lietuvos sienų jau telkė raudonosios armijos dalinius Vinco Kapsuko vadovaujamus. Kai sausio pradžioje pripuolamai teko būti Utenoje, ten jau sklido gandai, kad sausio 6 d. Vilniui išibrovė Rusijos bolševikų karo pajėgos, bolševikai artėjo ir prie Utenos. Buvo aišku, kad raudonųjų invazija Lietuvos vyks iš Utenos Kauno

kryptimi plentu, sekdamas besitraukiančius vokiečius.

Gresiant didžiausiu pavojum visam kraštui iš Vilniaus į Kauną atvykęs Sleževičiaus kabinetas planavo kas darytina. Kaune daryta ir kiti svarbūs nutarimai. Paskelbta ir pradėta vykdyti savanorių mobilizacija savai kariuomenei sudaryti, sparciai ruošiasi ją organizuoti ir išlaikyti. 1918 m. gruodžio 28 d. sudarytas Sleževičiaus ministrų kabinetas.

Bolševikai 1919 m. vasario 7 d. puolė Kėdainius, pulk. J. Variakojis su savo vyrais atmušė. Ukmergė buvo užimta gegužės 3 d., gegužės 9 d. užimti Giedraičiai. Gegužės 18 d. prasidėjo didysis bolševikų puolimas vyriausiam karo vadui gen. S. Žukauskui vadovaujant. Pulk. J. Variakojis draug su 2 pėst. pulko III batalionu gegužės 19 d. užėmė Panevėžį. Gegužės 31 d. užimta Kupiškis.

Bolševikai iš Lietuvos išvyta. Bermontininkai ties Radviliškiu sumušti. Sulaukta lenkų invazija į Lietuvą.

Atstaičius Lietuvos nepriklausomybę ir dalinai atsigynus nuo išorinių priešų, pirmoji eilė imta rūpintis bendrinu tautos švietimu, steigiant pradžios mokyklas, gimnazijas ir pagaliau 1922 m. buvo įsteigtas Lietuvos universitetas. Tarp kitų įvairių fakultetų buvo įsteigtas prie medicinos fakulteto ir veterinarijos skyrius. Tas veterinarijos skyrius, kaip ir visas anuometinis universitetas, patalpomis, įrengimais ir net mokuoju personalu buvo labai kuklus. Jau pačioje pradžioje skyrius įsigijo daug priešų. Ginčų paveikta vyriausybė neskyrė tam veterinarijos skyriui pakankamai lėšų. Nors krašte ir buvo sava aukštoji veterinarijos mokykla, Krašto Apsaugos Ministerija ir toliau skyrė stipendijas veterinarijai studijuoti užsieny, nes netikėjo, kad Medicinos Fakulteto Veterinarijos skyrius ilgai gyvuos. Pagaliau 1928 m. tas veterinarijos skyrius buvo likviduotas, išleides kelioliką naujų veterinarijos gydytojų, o jo studentų didžioji dauguma gavo stipendijas ir išvyko baigti mokslų užsienį. Esantieji arčiau pabaigos buvo

pasiųsti į Rygos universitetą. Tik pradėjusieji ir pradantieji pasiųsti į Vakarų Europos ir Tartu universitetus.

Karui pasibaigus ir taiką su rusais sudarius, buvo iš kariuomenės paleisti studentai, tame skaičiuje visi veterinarijos studentai, baigti studijas. Krašto Apsaugos Ministerija veterinarijos studentams davė stipendijas, už kurias reikėjo atitarnauti kariuomenėj. Tapus Estijai nepriklausoma valstybe, buvo vėl atidarytas Tartu universitetas, o Veter. Institutas buvo prijungtas prie universiteto kaipo veterinarijos fakultetas.

Sausio mėn. 1921 m. nuvykau į Tartu tęsti veter. studijas. Tuo laiku daugiau lietuvių veterinarijos studentų neatvyko. Universiteto lietuvių studentų

jau niekas nebeatvyko, senieji baigiantieji išlaikė valstybinius egzaminus Kaune, o naujokai jau galėjo studijuoti Lietuvoje įsteigtam 1922 m. universitete. Tiesa, 1920 m. sausio mėn. buvo iš Lietuvos atskridusi "kregždutė" lietuvaitė p-lė Emilija Leonaitė studijuoti, rodos, mediciną, bet jau antrajam semestru nebebuvo atvykusi, ištėkėjo už d-ro J. Pajaujo, tuo ir baigėsi studijos.

1921 m. sausio mėn. gavau iš Lietuvos Tartu liet. stud. draugijos prašymą likviduoti dr-jos turtą ir kas vertingesnio pargabent į Lietuvą, ką ir padariau. Tuo ir baigėsi Tartu universiteto lietuvių studentų draugijos gyvenimas.

Rudenį į 1922 m. atvyko į (Nukelta į 7 psl.)

ŠVENTĖMS DOVANOS - štandartiniai maisto siuntiniai Pristatomi Jūsų artimiesiems visose S.S.S.R. dalyse

Nr. 24 ..... \$35.00

Vynuogių vynai (Portwein, Heres ir t. t.) ¼ litro	1 bonka
Cognac ½ litro	1 bonka
Vodka "Stolichnaya" ½ litro	1 bonka
Sayra (žuvis) alyvoje	2 dėžutės
Juoda (sturgeon) ikra	2 dėžutės
Sprotai alyvų alyvoje	1 dėžutė
"Salami" (dešra) rūkyta	1 kg.
Vėžiai "Chatka"	2 dėžutės
Geriausios rūšies arbatžolės	2 dėžutės
Cigaretės su filtrais	200 štk.
Šokolado plytelių	10 štk.

Nr. 25 ..... \$43.50

Vodka "Stolichnaya" ½ litro	2 bonkos
Vynuogių vynai (Portwein, Heres ir t. t.) ¼ litro	2 bonkos
Vėžiai "Chatka"	2 dėžutės
Juoda (sturgeon) ikra	2 dėžutės
"Salami" (dešra) rūkyta	1 kg.
Olandiškas sūris	2,4 kg.
Malta pupelių kava	1 dėžutė
Aukščiausios rūšies cigaretės	200 štk.
Šokoladinių saldainių	2 kg.

Nr. 26 ..... \$28.00

Vynuogių vynai (Portwein, Heres, ir t. t.) ¼ litro	2 bonkos
Šokoladinių saldainių	2 kg.
Šokolado plytelių	10 plytelių
Degintų pupelių kavos	1 kg.
Ivairių šokoladinių saldainių	1 paketėlis
Pyragaičiai (aukštos kokybės)	1 kg.

Nr. 27 ..... \$48.00

Cognac ½ litro	2 bonkos
Vodka "stolichnaya" ½ litro	2 bonkos
Vynuogių vynai (Portwein, Heres ir t. t.) ¼ litro	2 bonkos
Vėžiai "Chatka"	2 dėžutės
Juoda (sturgeon) ikra	2 dėžutės
Sprotai alyvų alyvoje	1 dėžutė
Sardinės alyvų alyvoje	1 dėžutė
Olandiškas sūris	2,4 kg.
Malta pupelių kava	2 dėžutės
Šokolado plytelių	10 plytelių
Cigarečių su filtrais	200 štk.
Pyragaičiai (aukštos kokybės)	1 kg.

Nr. 28 ..... \$23.00

Cognac ½ litro	1 bonka
Vynuogių vynai (Portwein, Heres ir t. t.) ¼ litro	2 bonkos
Šokoladinių saldainių	2 kg.
Pyragaičiai (aukštos kokybės)	1 kg.
"Instant" Cacao	2 dėžutės
Geriausios rūšies arbatžolės	2 dėžutės
Šokolado plytelių	5 plytelės
Malta pupelių kava	2 dėžutės

AUKŠČIAUSIOS RŪŠIES PREKĖS.

JOKIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ, NEREIKIA MOKĖTI
UŽ PERSIUNTIMĄ.

ATSIŪSKITE TIK TIEK, KIEK KAINUOJA SIUNTINYS
IR SIUNTINIO NR.:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA. 19106
arba į kurį nors kompanijos skyrių.

KALĖDINĖS DOVANOS Į LIETUVĄ

Norite pasiųsti ypatingas dovanas — automobilius, šaldytuvus, motociklus, radijus, akordeonus, dviračius?

Reikalaukite naująjį katalogą.

Norite pasiųsti nuosavų daiktų siuntinį? Ar pirkti prekes iš mūsų sandėlio?

Reikalaukite iš mūsų muitų sąrašą.

Norite pasiųsti maisto siuntinį — štandartinį ar iš Jūsų pasirinktų maisto produktų?

Reikalaukite naująjį katalogą.

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4, ILL.
Telef. WA 2-9354

Skyrius: 2618 West 63rd St., WA 5-2466

TARTU...

(Atkelta iš 5-to psl.)

Tartu grupė veter. studentų, Kr. Apsaugos Ministerijos stipendininkų baigti dar 1916 m. pradėtas studijas. Po 1-2 metų baigė Tartu universiteto veterinarijos fakultetą šie asmenys:

- 1) J. Motiejūnas — Nepriklausomoje Lietuvoje Veterinarijos Akademijos prof., rektorius;
2) J. Žemaitis — Veter. Akademijos prof., okup. Lietuvoje su savo žmona jo auklėtinio nužudytas;
3) P. Rutkauskas — Nepr. Lietuvoje, Kėdainių apskr. vet. gyd., išvežtas į Sibirą;
4) Ks. Mašanauskas — gusarų pulko vet. gyd., Vet. Akad. lektorius, išvežtas į Kazachstaną;
5) Viktoras Sniečkus — Nepr. Liet. Kauno apskr. vet. gyd.;
6) P. Sinberg - Sniečkienė (estė) nestipendi. Vet. Akad. patol. katedros asistentė;
7) Zaleskis — Šiaulių apskr. vet. gydytojas.

Dar šie asmenys. Kr. Apsaugos Ministerijos stipendininkai studijavę 1922—1923 m. Tartu Veter. fakultete, bet baigė Lietuvoje medicinos fakulteto veterinarijos skyrių:
Zukauskas — Prienų rajono vet. gydytojas;
R. Mackevičius — gusarų pulko vet. gydytojas, užmuštas vokiečių rusų fronte;
J. Gutauskas — Švietimo Ministerijos stipendininkas, Anykščių raj., Tauragės apskr. vet. gyd.

Lietuvos Veterinarijos Akademijs buvo įsteigta 1936 m. rugsėjo mėn. 1 d. Apie jos organizavimą ir įsteigimą parašiau "Europos Lietuvyje" 1957 m. gruodžio 5 d. straipsnyje "Veterinarijos Akademijos dvidešimties metų sukaktį mininti". Būtų gera, jei kuris mano jaunystės draugų dorpatiečių praplėstų ir papildytų šią mano prisiminimų santrauką. (Pabaiga)

INTERTRADE EXPRESS CORP. MAISTO SIUNTINIAI SIUNČIAM BE MUITO Į LIETUVĄ - USSR KAIP DOVANA \$34.60
11 sv. kviet. miltų, 6 1/2 sv. ryžių, 4 1/2 sv. rūkytų lašinių, 4 1/2 sv. rūkyto kumpio, 2 1/4 sv. deg. kavos pupelių, 1 sv. kakaos, 1 sv. šokolado, 1/4 sv. arbatžolių.
PILNAI GARANTUOJAMAS PINIGŲ PERSIUNTIMAS Į LIETUVĄ.
Be jokių extra mokesčių.
Pasielia adresu per 2 savaites.
Santykiu — 9 rubliai už \$10.
Už persiuntimą reikia mokėti iki \$30.00 — \$2.75
daugiau kaip \$30.00 — 10%.

Berlyno Gėdos Siena — Nikitos paminklas

Geriausia propaganda Vakarams
Kitados žinojome vieną sieną, pasilikusią iš senų barbarizmo laikų, tai Kinų Sieną, kurią koks tai Kinijos imperatorius kadaise pastatydinęs savo imperijai nuo puldinėjimų iš šiaurės apginti. Ta siena teberio, so jau keli tūkstančiai metų.

Dabar kelinti metai riegso kita siena, tai Gėdos Siena skersai Berlyno miesto, komunistų pastatyta žmonėms aptverti, kad iš vergijos nepabėgtų į laisvę.

Vienas vakarietis aprašydamas savo įspūdį tą gėdos sieną pamąčius pirmą kartą, rašo, esą reikia tą sieną pačiam pamatyti, kitaip nesinori tikėti, kad toks dalykas galėtų būti!

Patį sieną pastatyta iš slegiančių bjaurių purvinai pilkų cemento blokų, aptaškyta, apskretusi, viršuje išraizgyta surūdijusių spygliuotų vielų voratinklėmis. Prie sienos išlikusių namų langai ir durys užblokuotos, užmūrytos, visokiais plytgaliais ir lentgaliais užkalinėtos. Viename tarpe siena atstoja kapinių mūrinis aptvaras, kurio viršum taip pat užpaintedos surūdijusios spygliuotos vielos. Numirėlius į komunistų pusėje esančias kapines iš Vakarų Berlyno leidžia įvežti pro sargybos vartus tam tikromis nustatytais dienomis.

Tai čia, tai ten matyti iš Vakarų pusės prie Gėdos Sienos pastatyti į kopytelės panašūs mediniai paminklėliai tiems, kurie žuvo bandydami per tą bauriąją sieną pabėgti iš komunistų aptvaro. Tokių paminklų turėtų būti daugiau kaip 55, nes tiek nuo 1961 metų žuvo drąsių, laisvę už gyvybę daugiau mylėjusių žmonių, daugiausia jaunuolių.

Tą makabrišką vaizdą dar neįaukiau paryškina vienur kitur anoj pusėj pastebėtas raudonas kareivis, būtinai su šautuvu rankoje ar per pečius, lyg karo metu užsislėpę už griuvėsių, betyką ir pasirošę tuojau šauti, jei koks laisvės ištroškęs bandytų prie Gėdos Sienos artėti. Koks neapsakomas skirtumas yra tarp Vakarinio Berlyno, kur laisvėje viskas klesti, ir Rytinio Berlyno, kur visa apmire griuvėsiuose kaip po paskutiniojo karo pasiliko... Yra ir ten statybos, dviejų epochų: viena vadinama "Stalino architektūra", tai mažais langais gelsvi ar pilkšvi, kalėjimų "stiliaus" pastatai, ir kita "Chruščiovo architektūra", jau kiek šviesesni rezidenciniai namai, išilgai svarbiausių gatvių pastatyti.

Išilgai visą Gėdos Sieną yra kruopščiai įrengta mirties zona, tai plati žemės juosta, kur viskas pašalinta, paliekant atvirą lauką šauti. Mirties zona išsis naktis yra apšviesta prožektoriais ir aprūpinta garsiakalbiais, kad kareiviai galėtų bėgantį pamatę aliamą paskelbti ir ne tik minas, kulkas, bet ir šunis paleisti.

Toliau nuo Gėdos Sienos, to-

Atsiųsta paminėti

VABPAS. Tai yra pavadinimas Toronto (Kanadoje) Lietuvių Choro išleistos plokštelės (rekordo) su 14 įdainuotų dainų ir arijų. Paties Varpo choro leidinys, techniškai atliktas Johno Ralio (John Ralis), Custom Recording, Chicagoje.

Plokštelės I dalyje yra šios lietuviškos dainos: Antano Vagnaičio: Laisvės Varpas, Em. Gailevičiaus: Lituanica; J. Gudavičiaus: Kur giria žaliuoja; J. Zilevičiaus: Anoj pusėj ežero; Br. Budriūno: Pradės aušrelė aušti; J. Zdaniaus: Siubau, lingau paukštėlis, ir K. V. Banaičio: Ralio, dar valio (piemėnų daina). II dalyje: ištraukos iš operų Ch. Gounod: Faustas. Prologas, meilės scena, valsas ir epilogas. G. Verdi: Nabucco (Nabukonozoras); Vergų daina. Ch. Gounod; Romeo ir Julija. Choras iš Capuleto ha liaus. F. Smetana: Parduotoji nuotaka. Pirmojo veiksmo I scenos choras. G. Rossini: Vilnius Tellis; Tirolečių daina ir Moterų choras.

Dirigentas muzikas St. Gailevičius; akompaniatorė Dalia Skrinskaitė. Plokštelėje LP (ilgojo grojimo) ir HF (high fidelity). Chicagoj gaunama pas Joną Karvelį.

METMENYS. Jaunosios kartos kultūros žurnalas Nr. 8, 1964. Dr. V. Kavolio su visa eile redakcijos bendradarbių ir techninių bendradarbių suredugotas 168 puslapių naujasis kūrybos rinkinys, pradedant Mariaus Katiliškio: Mums liko surašytos jo mirusiojo Dr. Juliaus Kaupo pasakos... Toliau seka Blekaičio eilėraščiai, Henriko Nagio ir Zinos Katiliškienės vienuolika verstų svefimų poetų eilėraščių, Kosto Ostrausko scenos veikaliukas: Gyveno kartą senelis ir senelė, Janavičiaus: Pakelki ašarom paplūdusias akis, Vinco Trumpos: Svarstymai apie XIX amžių Lietuvoje, ir kt. Žodžiu, šiame numeryje dalyvauja apie 50 autorių. Vytauto Virkaus viršelis.

liau nuo pagrindinių centrinių gatvių, riegso griuvėsiai, kuriuose pro pigiomis užlaidomis užkabinėtas buvusių langų anglas moterų ir vaikų veidai tylėdami seka pravažiuojantį vakarietį, turėjusį retos progos pro Gėdos Sieną čia patekti. J. Pr.

Mariendorfe, Berlyno priemiestyje, dažnai sruošiomas automobilių lenktynės. Jaunos panos panaudoja stiprias mašinas naujoms drabužių madoms parodyti. Paveiksle matome dvi tokias panas, rodančias naujausias suknelių madas.

LIETUVĖS BRANDA

(atkelta iš 6 pusl.)

adatą; prašome paraginti juos padaryti bent po vieną saulutę, glutei papuošalą ir lietuvišką kuplytstulpį minėtai parodai.

Visi kviečiami atvykti į minėtų iš šiaudelių žaislų darymo parodomąją pamoką — Gage Parko pastatas, 2411 W. 55 St. (Kampas Western ir 55) — ten Vaikų Teatro Studijos patalpose lapkričio 15 d., sekmadienį, 2 val. p.p. bus pamokyti maži ir dideli lietuviško meno — iš šiaudelių lietuviškų papuošalų — kryželių gamybos. Visiems tai nieko nekainuos — visi kviečiami. Visi vaikai ir suaugusieji gali minėtoje parodoje dalyvauti. Bus skiriamos pedagoginės premijos už geriausias darbus — vaikams ir suaugusiems. Tik per kūrybinį užsiėmimą vaikas mokosi tapti kultūringu žmogumi. O čia jis dar ir lietuvišką grožį pamils. Tad visos lietuviškos išjūnkime į gražų, kalėdinių švenčių nuotaikas išryškinantį darbą!

AUKOKITE NAUJIENŲ MAŠINŲ FONDU

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!
Jei norite užtikrinti nuo ugnies, namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.
"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"
O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206
Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY, PEARL ASSURANCE COMPANY, LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY, MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO., MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY, AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO., MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

CARNEGIE TARPTAUTINĖ PITTSBURGHE

Šiais metais Carnegie tarptautinė tapybos ir skulptūros 68-toji paroda nemažesnė kaip Venecijos arba Sao Paulo biennialės (kas antri metai rengiamos meno parodos).

Premijas laimėjo užsieniečiai, kurie yra "contemporary" kategorijoje. Amerikiečiai laimėjo mažesnes premijas. Kritikai mano, kad premijuotieji darbai nėra aukštos meninės kokybės. Bet šiometinė paroda įvairesnė už praeitų metų parodą, tačiau figuratyvinės dailės darbai sudaro daugumą eksponatų. Prieš keliolika metų Carnegie metinėse parodose amerikiečiai turėdavo didžiulį eksponatų ir laimėdavo kapitalines premijas. Dalyvaudavo patys didieji dailininkai dar senesniosios kartos. Dabar užsieniečiai sudaro persvarą.

Šiometinės didžiosios premijos teko dviems ispanams: Eduardo Chillidas už geležies skulptūrą. Suprantama, už abstraktą, nes abstraktas šiais laikais virto jau tarptautiniu, kuris sunaikina tautinius elementus, net idėjas. Ši Chillidos skulptūra išreiškia ritmo veiksmą linijomis, nors ir sugestio-

J. DAGYS Atleisk jiems (Čiurlionio galerijos nuosavybė)

nuoja masės sunkumą. Antras ispanas, Antonio Saura, premiją laimėjo už tapybą — "Išivaizduotą Goyos (1746—1828) portretą".

Gazdinantis paveikslas. Sunku suprasti, kodėl šis dailininkas tokį pabaisą padarė iš garbingo savo tautiečio, didžiojo ispanų meistro?

Tarptautinės meno parodos, rengiamos dėl glaudesnio kultūrinio bendradarbiavimo, pasidarė jau sena tradicija. Meno darbai į tokias parodas siunčiami išsijoti jūry komisijos savo krašte. Paprastai parenkami patys vėliausi, gabiausių ir geriausių to laiko menininkų darbai. Visas parodas, kaip taisyklė, dominuoja abstraktas.

Carnegie tarptautinėje parodoje Pittsburghe išstatyta per 100 darbų.

KAD LIETUVIAI TAIP DARYTŲ

Muz. J. Byanskas akompanavo

Lapkričio 1 d. buvo pavyzdingas parodos atidarymas Palette and Chisel Academy of Fine Art, 1012 N. Dearborn St. su menine programa. Dr. Oscar Gross dainavo solo, o muzikas Jonas Byanskas jam akompanavo ir šiaip atliko keletą pianino gabalėlių. Man buvo staigmena, kai mane Byanskas užkalbino lietuviškai, kitaip jo nebūčiau pažinęs, nes nesitikėjau lietuvių čia sutikti. Pasirodo, kad p. Byanskas yra populiarus muzikas ir kitataučių visuomenėje.

Truputis iš istorijos

Palette and Chisel Academy of Fine Art narių paroda yra jau 69-toji, kai įsikūrė minėtu vardu menininkų organizacija. Turi puikų nuosavą namą su erdvia studija viršutiniame aukšte, o apatiniame aukšte pakankamai salių parodomis ruošti. Nežiūrint brangios toje vietoje žemės, organizacija sugeba išlaikyti tokius rūmus ir gražiai sugyvena: vieni kitus gerbia ir toleruoja skirtingų meno srovių šalininkus. Šiai menininkų organizacijai priklauso mūsų dail. Antanas Skupas (Cooper). Savaitgaliais jis naudojasi studija, kuri nemokamai parūpina modelius. Seniau priklausė kuone visi Meno Instituto mokytojai, kurių dauguma jau mirę. Akademijos svečių salė papuošta pasižymėjusių dailininkų portretais bei kitokiais kūrinių.

Parodos atidarymo metu buvo kavutės ir pyragaičių iki soties. Beje, dail. A. Skupo sūnus inž. Povilas su žmona ir sūneliu specialiai buvo atvykęs iš Philadelphijos parodos atidaryman, nes ir jo tėvas joje dalyvauja.

Seniausias meno kūrinys, pieštas prieš 3,500 metų

Spausdiname vieną seniausių meno kūrinių, egiptiečių menininko pieštą 3,500 metų prieš Kristaus gimimą.

Egiptiečiai tikejo pomirtiniu gyvenimu. Jie stengėsi "aną gyvenimą" padaryti galimai linksmesnį ir malonesnį. Paveiksle matome pačią maloniausią gyvenimo sceną: šokančias gražias jaunuoles. Senovėje šokėjos turėjo ne tik šokti, bet savo šokiams ir muziką pasigaminti. Matome dvi šokėjas, grojančias tais laikais vartotus muzikos instrumentus. Egipte šilta, šokėjos prakaituoja ir ne visuomet gali išsimaudyti. Užtat ant galvos jos turi gražiai

padarytas karūnas, prie kurių prikabinti maži buteliukai, pripildyti įvairiausiais kvapalais. Bešokant tie kvapai iš buteliukų laša ir krinta ant prakaituojančios šokėjos kūno. Viršuje paveikslo matome dvi dideles amforas, pilnas šokėjoms kvapalų. Greta guli joms reikalingi kaspiniai ir rankšluosčiai. Ten stovi nusirpusių vyruogių kekės — gyvybės simbolis. Paveikslas rastas Nakt srityje, tebų vado kape, valdžiusio tą sritį faraono Tutmoso IV laikais. Šių dienų meno specialistai pripažįsta, kad šiame paveiksle išlaikytos visos linijos ir parodyta daug gračių.

Tradicinės mažų paveikslų parodos

Kiekvienais metais prieš Kalėdas Akademijos nariai paukoja po vieną mažesnio formato paveikslą varžyboms. Iš anksto (kaip ir šioji paroda) atidaroma publikai, o gruodžio 4 d. vakare bus paveikslų varžytinės. Pajamos už parduotus paveikslus eina Akademijos išlaikymui. Jų parodos tradicinės ir populiaros. Šioje parodoje yra tikrai vertingų tapybos ir akvarelės, daugumoje realistinių darbų. Viso išstatyta 78 darbai. Patys geriausi (gal būt tik mano skoniui) bus šie: A. Skupo naturmortalas, Mary C. Peterson gėlės, Nelly Deachman žiemos peizažas ir Olgos Pasternak Floridos palmės.

Tai gražus pavyzdys, parodą, kad galima įsigyti kultūros namus ir juos išlaikyti, tikrai reikia geros valios, bet ne egoizmo, kurio pas lietuvius netrūksta. Kodėl lietuviai negali taip padaryti?

Šiuose rūmuose parodas rengia ir kitos organizacijos bei Akademijos nariai.

Galerija atdara nuo 2 iki 5:00 popiet. Antradienį ir ketvirtadienį vakarais nuo 7 iki 9 val. Įėjimas nemokamas. Ant. M.

Johann Sebastian Bach (vokietis) mirė apakęs 1750 metais liepos mėn. 28 d. Jis skambino pianiną Liudvikui XIV. Bacho muziką sunku pamėgdžioti ir kopijuoti, panašiai, Rembrandtą arba Michelangelo. Visa Bachų šeima buvo muzikai, beveik per visą šimtmetį.

Tikrai nežinoma, kada Vak. Europoje Viduramžiais atsirado spalvoto stiklo langai (vitražai). Žinoma, kad jie atsirado iš Rytų — iš bizantinio meno.

Vietoje didingų katedrų, dabar statomos biznio "katedros" — dangoraižiai. Bažnyčių architektūra pasidarė kukli.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, NOVEMBER 14, 1964